

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**X Міжнародної молодіжної
науково-практичної інтернет-конференції**

(м. Полтава, 28 листопада 2024 року)

**Полтава
ПУЕТ
2025**

УДК 001:378-053.6(082)

НЗ4

Друкується відповідно до Наказу по університету № 180-Н від 10 вересня 2024 року.

*Розповсюдження та тиражування без
офіційного дозволу ПУЕТ заборонено.*

Організаційний комітет конференції

Н. С. Педченко, голова організаційного комітету, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ;

Н. І. Манжура, заступник голови організаційного комітету, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ;

С. В. Гаркуша, д-р техн. наук, професор, в. о. директора Навчально-наукового інституту міжнародної освіти ПУЕТ;

Т. П. Гудзь, д-р екон. наук, професор, директор Навчально-наукового центру підготовки кадрів вищої кваліфікації ПУЕТ;

Ю. В. Перегуда, директор Міжнародного науково-освітнього центру;

А. С. Каченко, канд. техн. наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ;

В. Л. Шимановська, директор Навчально-наукового інституту заочно-дистанційного навчання ПУЕТ.

Редакційна колегія

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д-р іст. наук, професор, ректор ПУЕТ.

Заступник головного редактора – **Н. С. Педченко**, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. І. Манжура**, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ.

Відповідальний редактор – **Л. М. Діденко**, в.о. директора Центру інформаційного забезпечення освітнього процесу ПУЕТ.

Наука і молодь у ХХІ сторіччі: збірник матеріалів
НЗ4 Х Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 28 листопада 2024 року). – Полтава : ПУЕТ, 2025. – 1127 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Текст укр., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-478-9

У збірнику представлено тези учасників Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції «Наука і молодь у ХХІ сторіччі» за тематичними напрямками: «Біотехнології та біоінженерія», «Готельно-ресторанна та курортна справа», «Економіка», «Комп'ютерні науки», «Маркетинг», «Менеджмент», «Міжнародні економічні відносини», «Облік і оподаткування», «Освітні, педагогічні науки», «Особистий розвиток і лідерство», «Патріотичне виховання в сучасному педагогічному процесі як складова національної безпеки незалежної України», «Підприємництво та торгівля», «Право», «Публічне управління та адміністрування», «Туризм і рекреація», «Філологія», «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», «Харчові технології», «Якість вищої освіти: проблеми, виклики перспективи»

УДК 001:378-053.6(082)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

ISBN 978-966-184-478-9

© Полтавський університет економіки і торгівлі, 2025

СПІВОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство освіти і науки України

Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти»

Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна)

Львівський торговельно-економічний університет (Україна)

Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут (Україна)

Повісланський університет (Республіка Польща)

Євразійський національний університет
імені Л. М. Гумільова (Республіка Казахстан)

Кооперативно-торговий університет Молдови
(Республіка Молдова)

Таджицький державний університет комерції
(Республіка Таджикистан)

Університет національного та світового господарства
(Республіка Болгарія)

УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Батумський університет навігації (м. Батумі, Грузія)

Бердянський державний педагогічний університет
(м. Запоріжжя, Україна)

ISMA Вища школа менеджменту інформаційних систем
(м. Рига, Латвія)

Відокремлений структурний підрозділ «Тернопільський
фаховий коледж Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя» (м. Тернопіль, Україна)

Вінницький торговельно-економічний інститут Державного
торговельно-економічного університету
(м. Вінниця, Україна)

Волинський національний університет імені Лесі Українки
(м. Луцьк, Україна)

ВСП «Автотранспортний фаховий коледж Криворізького
національного університету» (м. Кривий Ріг, Україна)

Державний біотехнологічний університет
(м. Харків, Україна)

Державний торговельно-економічний університет
(м. Київ, Україна)

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
(м. Дніпро, Україна)

Дніпровський державний технічний університет
(м. Кам'янське, Україна)

Дніпровський державний університет внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

Донецький національний університет імені Василя Стуса,
(м. Вінниця, Україна)

Європейський університет (м. Полтава, Україна)

Інститут філології і масових комунікацій (м. Київ, Україна)

Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу (м. Івано-Франківськ, Україна)

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, Україна)

Кам'янський енергетичний фаховий коледж
(м. Кам'янське, Україна)

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана (м. Київ, Україна)

Київський політехнічний інститут (м. Київ, Україна)

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Полтава, Україна)

Львівський торговельно-економічний університет
(м. Львів, Україна)

Національний аерокосмічний університет
імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
(м. Харків, Україна)

Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут» (м. Харків, Україна)

Національний технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(м. Київ, Україна)

Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)

Національний університет водного господарства та
природокористування (м. Рівне, Україна)

Національний університет цивільного захисту України
(м. Харків, Україна)

Національний університет «Чернігівська політехніка»
(м. Чернігів, Україна)

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
(м. Ніжин, Україна)

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава, Україна)

Полтавський університет економіки і торгівлі
(м. Полтава, Україна)

Сумський державний університет
(м. Суми, Україна)

Сумський національний аграрний університет
(м. Суми, Україна)

Слободян М. В.

Зарубіжний досвід безготівкових
розрахунків у грошовому обороті 1013

Стець А. Ю., Ткачук Н. М.

Валютне регулювання в умовах війни 1016

Сушко Л. Д., Федулова С. О.

Фактори впливу на структуру капіталу компанії 1019

Удот О. С., Борисюк О. В.

Особливості продажу страхових продуктів: партнерські
програми із залученням нестрахових посередників..... 1021

Khazhanets V., Cherniavska O., Yarysh O.

Digital transformation of financial analytics: dashboards
and innovative opportunities for business 1024

Герчіков М. О.

Сучасні аспекти інформаційної
безпеки комерційних банків 1026

Череба В. В., Чуй І. Р.

Аналіз ефективності діяльності
підприємства нафтогазового сектору 1028

Шиліна А. О., Кусов Ю. О., Глушенко Ю. А.

Бюджетний менеджмент в управлінні
публічними фінансами..... 1030

Щербаков Є. М., Соколова А. М.

Еволюція страхового ринку України..... 1032

Юздеська А. А., Поліщук Н. В.

Амортизація як джерело фінансування інвестицій 1035

Ярощук В. О., Самарічева Т. А.

Роль місцевих бюджетів у соціально-економічному
розвитку територіальних громад під час війни 1038

18. ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

Артемова О. О., Тюрікова І. С.

Застосування системи НАССР для
виробництва сиру «Адигейський» 1041

пріоритетність, бюджетну раціональність, єдність, реалістичність та обґрунтованість.

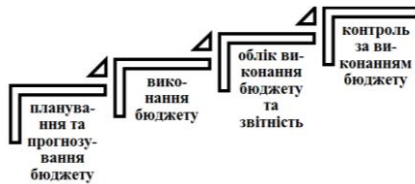


Рисунок 1 – Етапи бюджетного менеджменту

Проте, в бюджетній практиці мали місце випадки: фінансової залежності місцевих бюджетів, створення штучної їх дотаційності, утворення касових розривів, посилення практики бюджетних позик [1]. Все це є результатом недосконалої системи фіскальної політики, бюджетного регулювання та бюджетного стимулювання [1, с. 6].

Науковці вбачають стимулюючі фактори розвитку регіонів в удосконаленні системи місцевих податків. Така пропозиція є дещо двосторонньою. З одного боку, це розширює можливості, з іншого – зловживань у встановленні їх нормативів. Хоча, наприклад, у США фінансування за рахунок місцевих становлять – 88,6 % доходів місцевих бюджетів [2, с. 223].

Проте, перевага податків над трансфертами покращує податкову дисципліну, сприяє ефективному освоєнню мобілізованих податків, стимулює органи влади та підприємницькі структури до розширення податкової бази.

За висновками Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, на етапах виконання, обліку та звітності бюджету має місце: «...проблема управління ліквідністю ЄКР та валютних рахунків державного бюджету, прогалини розподілу повноважень між органами влади, вади прозорості та підзвітності в системі коштів місцевих бюджетів, недосконалість нормативно-забезпечення, кадрові проблеми, недостатня інституційна і управлінська підзвітність у сфері управління державними фінансами» [5].

Таким чином, фінансова децентралізація ключовою на шляху розвитку місцевого самоврядування. Вона є чинником побудови плідних відносин між центральним урядом і органами управління на місцевому рівні.

Нераціональна політика бюджетного вирівнювання в існуючій системі публічних міжбюджетних відносин в Україні стримує органи місцевої влади у проведенні раціональної місцевої політики, у формуванні належного інвестиційного клімату.

Ефективність бюджетного менеджменту вбачаємо у мобілізації коштів до бюджету та створенні ефективного механізму розподілу згідно з визначеною політикою соціально-економічного розвитку. Взаємозв'язок полягає у створенні ефективної системи стимулювання з метою досягнення рівня самодостатності, росту податкового потенціалу, територіального іміджу.

Список використаних джерел

1. Глущенко Ю. А. Бюджетний менеджмент як дієвий механізм державного управління та місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. Державне управління: теорія та практика : електрон. наук. фах. вид. 2013. № 2. URL: <http://www.academy.gov.ua>.
2. Длугопольський О. Перспективи застосування зарубіжних моделей фіскального федералізму в умовах трансформаційної економіки. *Журнал Європейської економіки*. 2007. № 2, т. 6. С. 198–232.
3. Михайленко С. В. Бюджетний менеджмент: визначення, принципи, функції [Електронний ресурс]. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. 3 (117). URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/11.pdf>.
4. Про Бюджетну декларацію на 2022–2024 роки [Електронний ресурс]: Постанова Верховної Ради України від 15.07.2021 № 1652-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1652-IX#Text> (дата звернення 10.11.2024 р.).
5. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> дата звернення 10.11.2024 р.).

ЕВОЛЮЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Є. М. Щербаков, спеціальність Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, група ФКм-21

А. М. Соколова, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи
Полтавський університет економіки і торгівлі

Особливості сучасного страхового ринку України обумовлені дією зовнішніх та внутрішніх чинників, а також історичними умовами розвитку. Більшість науковців одностайно визначають 1991 р. як початок його становлення. З 1921 р. в Україні стра-

ховий ринок був монопольним, оскільки – представлений діяльністю лише однієї компанії «Укрдержстрах», яку повністю контролювала держава. Основними проблемами цього періоду були відсутність нормативно-законодавчої бази щодо страхування та діаметрально протилежні позиції керівництва щодо принципів роботи. З 1991 р. почався процес розробки Закону України «Про страхування» (до 1993 р. існувало три варіанти проєктів). Одночасно з розвитком нормативно-законодавчої бази створювалася інституційна структура страхового ринку України – 16 жовтня 1991 р. на базі Головного управління державного страхування було створено Українську державну страхову комерційну організацію Укрдержстрах.

Першим нормативно-законодавчим актом щодо правовідносин страхування став Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування» від 1993 р. (що містив 45 статей). Від 1 липня 1993 р. також було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про ліцензування страхової діяльності». До 1993 р. відбулося заснування значної кількості страхових компаній, що є об'єктивною умовою формування будь-якого ринку (створення пропозиції та забезпечення конкуренції).

Остаточню процес формування первинної нормативно-законодавчої бази щодо страхування в Україні завершився прийняттям 7 березня 1996 р. Закону України «Про страхування».

Дослідники еволюції страхового ринку України відзначають, що 1997 р. був переломним в його історії. Це пояснюється фактом значного скорочення чисельної кількості страхових компаній, як наслідок, їх перереєстрації (згідно з вимогами нового чинного законодавства). Період 1998–2000 рр. характеризувався вдосконаленням законодавства. Визначною подією стало прийняття Програми розвитку страхового ринку на 1998–2000 рр. та Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування».

На сьогодні, процес формування нормативно-законодавчої бази щодо регулювання страхового ринку України та його реформування згідно європейських стандартів, продовжується. Так, 19.10.2019 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функцій із державного регулювання ринку фінансових послуг», відповідно до якого з 1 липня 2020 р. НБУ стає регулятором ринку небанківських фінансових послуг, а 01.01.2024 р. введено

в дію новий Закон України «Про страхування» № 1909-IX, зміст якого зосереджений на забезпеченні платоспроможності, прозорості та чесності страховика по відношенню до клієнтів.

Таким чином, загалом можна виокремити чотири етапи розвитку страхового ринку України [1–3]:

I етап (1991–1993 рр.), характерними рисами якого є відсутність спеціального законодавства, відповідної методологічної бази, нагляду з боку держави, ефективного ринкового механізму здійснення страхової діяльності; цей етап визначається екстенсивним розвитком страхового ринку;

II етап (1993–1996 рр.) почала створюватись страхова галузь в економіці держави, держава посилила нагляд за страховиками, визначивши певні вимоги щодо їх діяльності; з'явилися об'єднання страхових компаній, кептивні страхові компанії, страхові компанії, створені на приватному капіталі, які працюють за ринковими принципами тощо;

III етап (1996–2001 рр.) посилення вимог до статутних фондів та платоспроможності страхових компаній; страхові компанії поділені на ті, що здійснюють окремо ризикове страхування та довгострокове страхування життя; встановлено нові вимоги щодо договорів страхування та розміщення страхових резервів;

IV етап (2001–2020 рр.) підвищення вимог щодо статутного капіталу страховика, до його кількісних, якісних характеристик та платоспроможності, розширились можливості інвестиційної діяльності та диверсифікації при розміщенні страхових резервів і тимчасово вільних коштів; значно збільшились обсяги операцій перестрахування.

V етап (2020 р. – по сьогодні) процес вдосконалення нормативно-законодавчої бази щодо регулювання страхового ринку України та нагляду, його реформування згідно європейських стандартів, впровадження цифрових технологій, зосередження на індивідуальних підходах до реалізації страхових послуг та підвищення орієнтації на клієнта.

Отже, сьогодні відбувається трансформація вітчизняного страхового ринку в цифровий формат, зокрема з підвищення безпеки та ефективності [1]. Під впливом карантинних обмежень та умов воєнного стану в Україні, а також нових можливостей, що пов'язані з розвитком технологій, відбувається його інтенсивна цифровізація. Важливим завданням стало формування нової генерації учасників страхового ринку, які будують свою діяльність на принципах довіри, клієнтоорієнтованості та

постійному вдосконаленні якості послуг. Такі підходи сприяють підвищенню доступності страхових продуктів, розширенню їх спектру та зміцненню взаємовідносин між страховиками і страхувальниками. Ця еволюція є фундаментальною для забезпечення стабільного розвитку страхового ринку та підвищення його значення в економічній системі країни.

Список використаних джерел

1. Sokolova Alona, Hasii Olena, Tymoshenko Oksana, Pedchenko Nataliia. Current Trends in the Development of Ukraine's Insurance Market in Digitalization Conditions. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*, 2022. Вип. 1(105). С. 47–60.
2. Балахонова О. В., Мохнаток В. Р. Етапи розвитку страхового ринку України. *Подільський науковий вісник*, 2021. № 3 (19). С. 9–14.
3. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*, 2020. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/57.pdf.

АМОРТИЗАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

А. А. Юздепська, спеціальність фінанси, банківська справа та страхування, група 072-ФБСС

Н. В. Поліщук, д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів і банківської справи

Донецький Національний Університет імені Василя Стуса

Питання використання амортизаційних відрахувань для розширеного відтворення є одним із найскладніших і дискусійних у сучасній економічній науці. Державні економісти підкреслюють, що амортизація в сучасних умовах, з урахуванням переоцінки основного капіталу та швидких темпів інноваційного розвитку, визначається як додаткове джерело накопичення коштів для оновлення основних засобів.

В українській практиці господарювання амортизаційні відрахування ні виступають одним із основних власних джерел фінансування оновлення основних засобів. У результаті зниження доходності виробництва та обмеження можливостей залучення кредитних ресурсів вони залишаються ключовим джерелом інвестицій. Отже, дослідження амортизаційних відрахувань і політики амортизації є важливими питаннями, які потребують постійного моніторингу.